

Lovforslag nr. L 10. Fremsat den 5. oktober 1982 af arbejdsministeren

Forslag

til

Lov om begrænsning af lønstigninger og om ændring af takt- og dyrtidsregulering m.v.

§ 1. Der kan ikke for perioden 5. oktober 1982 indtil 1. marts 1983 gyldigt aftales, fastsættes eller godkendes højere arbejdsvederlag m.v. end de pr. 5. oktober 1982 gældende.

Stk. 2. Hvor der før 5. oktober 1982 på retligt bindende grundlag er fastsat beløb eller beløbsrammer til arbejdsvederlag m.v., er loven ikke til hinder for indgåelse af aftaler om anvendelse af sådanne beløb.

§ 2. Hvor der 5. oktober 1982 er aftalt eller fastsat reguleringsordninger, hvorefter en konstateret forskel i lønudvikling automatisk kommer helt eller delvis til udbetaling, bortfalder disse ordninger med virkning for de reguleringer, der ifølge ordningerne skal finde sted efter 4. oktober 1982.

§ 3. Hvor der er aftalt eller fastsat regulering af arbejdsvederlag m.v. på grundlag af det reguleringspristal, der beregnes i henhold til lov nr. 83 af 16. marts 1963 om beregning af reguleringspristal med senere ændringer, bortfalder regulering på grundlag af reguleringspristallet for januar 1983 og følgende reguleringspristal til og med januar 1985.

§ 4. Uanset bestemmelserne i § 1, stk. 1, og § 3, kan der fortsat ske regulering af tillæg, der skal give dækning for omkostninger ved arbejdets udførelse, således at de giver den samme dækning som forudsat ved aftalen om eller fastsættelsen af de hidtil gældende satser.

§ 5. § 1, stk. 1, § 6 og § 7 finder ikke anvendelse ved indgåelse af kollektive overenskomster på hidtil ikke-overenskomstdækkede områder eller ved fornyelse af kollektive overenskomster, der er opsagt eller kunne have været opsagt til udløb inden 5. oktober 1982.

§ 6. Loven er ikke til hinder for, at der på områder, hvor der anvendes akkord, bonusordninger eller andre lignende lønsystemer, foretages omvurdering af beregningsgrundlaget for akkorder m.v. i forbindelse med indførelse af ny teknik, nye metoder eller ny produktion, når blot indtjeningsgrundlaget ikke herved hæves.

§ 7. Der kan ikke i tiden indtil 1. marts 1983 indføres akkord, bonusordninger eller andre lignende lønsystemer for arbejde, der pr. 5. oktober 1982 var aflønnet med tidløn.

§ 8. Arbejdsministeren kan bestemme, at § 1, stk. 1, og § 7 fortsat skal have hel eller delvis gyldighed fra 1. marts 1983, dog længst indtil 1. april 1983.

§ 9. I lov nr. 532 af 28. december 1979 om ændring af dyrtidsregulering m.v. ophæves § 1, stk. 2.

§ 10. Loven kan stadfæstes straks efter vedtagelsen.

§ 11. Loven træder i kraft ved bekendtgørelse i Lovtidende. Den har virkning fra 5. oktober 1982.

§ 12. Loven gælder ikke for lønmodtagere på Færøerne og i Grønland, hvis løn m.v. dyrtidsreguleres på grundlag af de særlige færøske og grønlandske pristal.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Som det fremgår af statsministerens redegørelse i folketinget den 5. oktober 1982 er et af de afgørende elementer i den nuværende økonomiske situation, at den er præget af en alvorlig forværing af den inflatoriske udvikling i pengeindkomsterne.

De samlede lønstigninger ligger – trods en behersket lønglidning – på omkring 10 pct. om året, og det kan forudses, at stigningerne vil blive mindst af samme størrelse i den kommende tid.

Sådanne stigninger overstiger med flere procent de gennemsnitlige forventede lønstigninger i de konkurrerende lande, hvilket betyder en alvorlig forringelse af danske virksomheders konkurrenceevne – både på eksportmarkederne og på hjemmemarkedet, hvor danske varer konkurrerer med importerede varer.

Forslaget har derfor til formål at bremse op for den forventede udvikling i pengeindkomsterne i den kommende tid. Lovforslaget, der skal ses i sammenhæng med de øvrige af regeringen samtidig fremsatte lovforslag, særlig lov om stop for avancer, indebærer, at lønstigninger, der ikke var gældende inden 5. oktober 1982, ikke kan gennemføres i lovens stopperiode. De aftaler, der indgås i strid med loven, er ugyldige, og krav om højere løn, der støtter sig på en sådan aftale, kan ikke søges håndhævet gennem det fagretlige system eller ved domstolene. Spørgsmålet om, hvorvidt en aftale er gyldig eller ej, vil derimod altid kunne forelægges domstolene til afgørelse.

Forslaget medfører endvidere, at der i intet tilfælde i medfør af kollektiv overenskomst kan rejses krav i forslagens stopperiode over for modparten om lønstigning i denne periode, og at de sædvanlige overenskomstretlige regler for behandling af sådanne krav ikke kommer til anvendelse.

Derimod berører lovforslaget ikke det fagretlige system. Arbejdsnedlæggelser med det formål at skaffe sig lønstigning i strid med lovforslagets bestemmelser vil således savne et lovligt formål og vil derfor være overenskomststridige.

Forslaget hindrer derimod ikke, at lønforhøjelser, der er gyldigt aftalt, fastsat eller godkendt inden 5. oktober 1982, gennemføres i stopperioden. Allerede aftalte forhøjelser f.eks. på grundlag af anciennitet eller overgang fra ungarbejder- til voksenløn vil således ikke blive berørt af lovforslaget.

Forslaget hindrer ikke, at overenskomst- eller aftaleparterne i forslagens stopperiode udveksler krav til de nye overenskomster eller aftaler og heller ikke, at der forhandles som sædvanligt i forbindelse med fornyelsen af overenskomsterne pr. 1. marts 1983 eller senere.

Det foreslås endvidere, at alle dyrtidsreguleringer i henhold til kollektive overenskomster og aftaler samt individuelle aftaler suspenderes fra og med reguleringer i henhold til januarpristallet 1983 til og med reguleringer i henhold til januarpristallet 1985.

Endelig foreslås, at de gældende takt- og statistikreguleringsordninger ophæves, idet spørgsmålet om sådan regulering i den kommende overenskomstperiode i givet fald må gøres til genstand for forhandlinger mellem overenskomst- og aftaleparterne.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Bestemmelsen i *stk. 1* indebærer, at der hverken ved kollektiv overenskomst eller aftale eller ved individuel aftale indgået efter 4. oktober 1982 fra perioden 5. oktober 1982 indtil 1. marts 1983 kan ske forhøjelse af den løn, der var gældende pr. 5. oktober 1982, dvs. som var gældende ved døgnskiftet mellem 4. og 5. oktober 1982.

Det samme gælder for ensidig fastsættelse af lønvilkår.

I tilfælde, hvor en aftale om højere løn, der er indgået inden 5. oktober 1982, skal godkendes af en kompetent forsamling, en hovedorganisation, en minister, et nævn eller lignende, før den har fulde retsvirkninger, kan en sådan godkendelse ikke meddeles fra 5. oktober 1982 med virkning for perioden 5. oktober 1982 indtil 1. marts 1983.

F.t.l. om begrænsning af lønstigninger m.m.

Det afgørende for, om en aftale m.v. er gyldig eller ej, er herefter, om den var retligt bindende før 5. oktober 1982. Hvor et formkrav er en egentlig gyldighedsbetingelse, skal således også et sådant krav være opfyldt før 5. oktober 1982, hvis aftalen skal være gyldig i lovens forstand.

Forslaget er ikke til hinder for lønstigninger efter 5. oktober 1982, når grundlaget herfor er en retligt bindende aftale, der er indgået før 5. oktober 1982. De lønstigninger, der herefter kan blive tale om, kan være eventuelle aftalte satsforhøjelser i perioden, anciennitets- og alderstillæg samt dyrtidstillæg, jfr. dog forslagets § 3 og bemærkningerne hertil.

En aftale om lønstigninger, der er indgået den 5. oktober 1982 eller senere, vil derimod ikke være gyldig, selvom den har hjemmel i en tidligere aftale. Der kan således ikke gyldigt aftales lønforhøjelser i medfør af overenskomsternes løfteparagraffer, herunder lokale aftaler, kutyper m.v., og aftaler om, at der under visse omstændigheder kan eller skal optages forhandlinger om lønstigninger for grupper eller enkeltpersoner, kan ikke gennemføres i bestemmelsens gyldighedsperiode.

Ved lønninger forstås enhver form for løndtægt i form af års-, måneds-, 14 dages-, uge-, dag- eller timeløn, akkordfortjeneste, gratialer, honorarer, bonus, produktionstillæg, pensionsbidrag og andre former for vederlag og alle former for tillæg til lønnen som f.eks. anciennitets- og alderstillæg, dyrtidstillæg, taktregulering, akkordafavnstillæg, rådighedstillæg, højdettillæg, farettillæg og kuldetillæg. Med hensyn til omkostningsdækkende tillæg henvises til forslagets § 4 og bemærkningerne hertil.

Arbejdsgiverens bidrag til uddannelsesfond og aftaler om forlængelse af ferien enten med løn eller med feriegodtgørelse er ligeledes omfattet af forslaget.

Forslaget omfatter den betaling, der er aftalt, fastsat eller godkendt for udførelse af arbejdet, ikke udbetalingen til den enkelte lønmodtager. Det betyder f.eks., at der ikke er noget til hinder for, at en lønmodtager, der arbejder på akkord, ved en ekstra indsats efter 5. oktober 1982 har en højere indtjening end før dette tidspunkt, når blot beregningsgrundlaget for akkorden og akkordsatserne, herunder akkordprislisterne, er uændrede. Ligeledes vil det heller ikke være udelukket at opnå en højere lønudbetaling i forbindelse med overarbejde, når blot ikke beregningsgrundlaget eller satsen for betaling herfor, herunder afspadsøring med løn, ændres.

På samme måde hindrer lovforslaget heller ikke højere lønudbetaling i forbindelse med forøgelse af den normale arbejdstid.

Aflønning af nyt arbejde er ikke omfattet af forslaget. Forslaget er ikke til hinder for højere løn som følge af forfremmelser (udnævnelse i højere stilling), når blot denne ikke er højere end den løn, forgængeren havde ret til i stillingen, eller højere end den pågældende ifølge de for stillingen gældende overenskomst- eller aftalemæssige indplaceringsregler har ret til. Som eksempel kan nævnes, at lovforslaget ikke hindrer en person, der efter gældende overenskomst eller aftale skal aflønnes på et bestemt anciennitetstrin, i at få den dertil svarende aflønning, uanset at forgængeren i stillingen var aflønnet på et lavere anciennitetstrin.

Derimod vil selv væsentlige ændringer i en eksisterende stilling ikke berettige til en højere løn, f.eks. i form af omklassificeringer og ydelse eller forhøjelse af kvalifikationstillæg, medmindre dette i det enkelte tilfælde følger direkte af en før 5. oktober 1982 indgået aftale. Så meget mere kan der ikke aftales højere løn for en stilling, i hvilken der ikke er sket ændringer i perioden.

Omrokering af eksisterende arbejdsopgaver i en virksomhed kan heller ikke føre til lønstigninger for grupper eller enkeltpersoner, medmindre der i forbindelse hermed oprettes helt nye stillinger med et for virksomheden nyt funktionsområde.

Bestemmelsen i stk. 2 åbner mulighed for, at der i den i stk. 1 nævnte periode kan indgås aftaler om, fastsættes eller godkendes højere løn inden for de beløbsrammer, der er fastsat ved retligt bindende aftale.

F.eks. findes der inden for det offentliges område fra tidligere overenskomstforhandlinger stadigvæk puljebeløb, der endnu ikke er fordelt, og forhandlinger herom vil herefter kunne gennemføres.

Til § 2

Det foreslås, at de gældende taktreguleringsordninger, statistikreguleringsordninger m.v. ophæves med virkning fra 5. oktober 1982. Der kan herefter ikke længere finde nye reguleringer sted på grundlag af de gældende aftaler, og alle spørgsmål om taktregulering m.v. må derfor i givet fald påny gøres til genstand for aftale mellem parterne.

Beløb, der i henhold til de pågældende ordninger er udløst før 5. oktober 1982, berøres ikke af forslaget.

Forslaget omfatter regulering såvel efter kollektive overenskomster og aftaler m.v. som efter indi-

viduelle aftaler og såvel i den offentlige sektor som på det private arbejdsmarked.

Til § 3

Det foreslås, at dyrtidsreguleringen sættes ud af kraft for resten af indeværende overenskomstperiode og for den kommende overenskomstperiode, dvs. til og med den dyrtidsregulering, der forfalder til udbetaling pr. 1. marts, henholdsvis 1. april 1985.

Forslaget omfatter – i lighed med forslaget § 2 – dyrtidsregulering såvel efter kollektive overenskomster og aftaler m.v. som efter individuelle aftaler og såvel i den offentlige sektor som på det private arbejdsmarked. Ud over egentlige arbejdsvederlag omfatter forslaget også dyrtidsregulering af ulempevederlag, overarbejdsbetaling, rådighedstillæg og andre ydelser i det omfang, de ikke er omkostningsdækkende, jfr. forslaget § 4.

Til § 4

Ved forslaget åbnes mulighed for forhøjelse i stopperioden af sådanne tillæg, der skal dække omkostninger i forbindelse med arbejdets udførelse. Forhøjelser kan dog alene finde sted, såfremt der er sket en forøgelse af de pågældende omkostninger siden den sidste aftale om eller fastsættelse af satsen, og forhøjelsen er begrænset til et beløb, der giver den samme dækning som forudsat ved den sidste aftale eller fastsættelse. En automatisk pristalsregulering af disse tillæg, som før 5. oktober 1982 er aftalt i kollektiv overenskomst eller aftale, vil herefter fortsat være lovlig. Som eksempel på sådanne tillæg kan nævnes udetillæg, smudstillæg, beklædningstillæg, time- og dagpenge, hotelgodtgørelsessatser, rejsedagpenge og kørselsgodtgørelse.

Til § 5

Bestemmelsen tilsigter at undgå en opbremsning af de sædvanlige bestræbelser for en større overenskomstdækning på arbejdsmarkedet ved at åbne mulighed for, at der i tiden indtil 1. marts 1983 på hidtil ikke-overenskomstdækkede områder forhandles og indgås kollektive overenskomster, der kan indebære lønforhøjelser i denne periode.

Ikke-overenskomstdækkede områder kan også omfatte områder, hvor der gælder almindelige bestemmelser om løn- og arbejdsforhold, der er fastsat eller godkendt af en offentlig myndighed.

Endvidere åbnes mulighed for, at der på overenskomstområder, hvor en kollektiv overenskomst

eller aftale er opsagt, men endnu ikke er færdigforhandlet inden 5. oktober 1982, kan indgås aftaler i stopperioden, der indebærer lønforhøjelser i denne periode. Det samme gælder for overenskomst- eller aftaleområder, der ikke er opsagt, men kunne have været opsagt inden 5. oktober 1982.

Til § 6

Indenfor de områder, hvor man anvender akkord, bonusordninger el. lign., sker der løbende en fornyelse af akkordaftalerne, enten fordi produktionsvilkårene ændres, eller fordi akkordaftalen er indgået for en bestemt arbejdsopgave (slumpakkorder).

Såfremt der i forbindelse med indgåelsen af sådanne nye akkorder er spørgsmål om at tage hensyn til, at der er indført en ny teknik eller nye metoder, eller at der er tale om en ny eller ændret produktion, er loven ikke til hinder for, at der foretages den fornødne omvurdering af beregningsgrundlaget, f.eks. af tidsfaktoren for akkorden. Derimod må indtjeningsgrundlaget f.eks. betalingsfaktoren ikke hæves i tiden indtil 1. marts 1983. Det er en følge heraf, at gældende akkorder ikke kan opsiges i denne periode, uanset om der eventuelt måtte være hjemmel hertil i overenskomsterne eller i særlige aftaler, jfr. også bemærkningerne til forslaget § 1, stk. 1.

Til § 7

Indenfor visse overenskomstområder er der mulighed for at overgå fra et tidlønsystem til et akkordlønsystem. Vanskelighederne ved at sikre overholdelsen af den i forslaget § 6 angivne målsætning – at indtjeningsgrundlaget ikke må hæves – er imidlertid i disse tilfælde så store, at det findes nødvendigt at standse adgangen hertil i lovens relativt korte stopperiode.

Til § 8

Såfremt martsoverenskomsternes parter ikke skulle være nået til enighed om nye overenskomster den 1. marts 1983, vil de gamle overenskomster løbe videre, indtil nye overenskomster er indgået, eller frigørelseskonflikt er iværksat.

For at forebygge længtidning i denne forlængelse af de gamle overenskomsters gyldighedsperiode foreslås det, at arbejdsministeren får bemyndigelse til at forlænge lønstoppet, dog højst en måned.

Det er hensigten, at forlængelsen ikke skal udstrækkes til efter det tidspunkt, hvor hovedparten

af overenskomsterne på LO-DA-området er fornyet.

Til § 9

Lov nr. 532 af 28. december 1979 om ændring af dyrtidsregulering m.v. fastsætter i § 1, stk. 2, nogle rammer for dyrtidsregulering, således at dyr-

tidsregulering for hver fulde 3 points udsving i reguleringspristallet over 100 sker med 90 ore i timen for personer over 18 år og med 45 ore i timen for personer under 18 år.

Sådanne rammer vil i den kommende overenskomstperiode blive overflødige, jfr. forslaget § 3, og bestemmelsen herom foreslås derfor ophævet.